

Fragment 1
Pagina 90

'In het dorp staken vlaggen met schooltassen eraan uit sommige huizen. Over een jaar waren wij aan de beurt. En dan? Dan gingen ze weg, Joe, Christof en Engel, ergens anders heen. Het zag ernaar uit dat ik een diep ingevreten anker was dat altijd op zijn plaats zou blijven. Er lag niets voor mij in het verschiet en ik probeerde weinig te verlangen, zoals een dier of een boeddhist.'

Verdiepende vragen

Herken jij de situatie van Fransje? Wil jij straks bijvoorbeeld een studie gaan doen in een heel andere stad dan je vrienden? Of ga je niet studeren, terwijl je vrienden dat wel gaan doen? Wat zou jij doen in Fransjes plaats? Ook weinig verlangen, of zou je toch bepaalde doelen stellen?

Fragment 2
Pagina 96/97

'Dirk is gevaarlijk joviaal en heeft je tot afgrijzen voor het eerst in je leven 'mijn kleine broertje' genoemd. Het ergste is, je weet precies waarom: je bent zijn circusbeest vandaag, hij zal nu eindelijk eens een voordeeltje hebben van je bestaan en je ten overstaan van anderen je eerste bier laten drinken en met hen lachen om het bier dat in stralen over je kin en je hemd loopt. Hij heeft de lachers op zijn hand en ik het medelijden, maar niemand die er iets van zegt 'want het is z'n grote broer, die zal het wel weten toch', en daar is het tweede bier al, waarom ook niet want wil je me laten drinken grote lummel, dan zal ik drinken tot die verdomde lach van je smoel af is omdat dit niet is wat je bedoelde, dat ik van je circusbeest je schande en je woede word, omdat er niets is wat jij in de hand kunt houden zonder razernij en onderdrukking...'

Verdiepende vragen

Wat voor beeld krijg je van Dirk in dit fragment? Wat voor persoon is hij in jouw ogen? Wat vind je van het gedrag van de omstanders? Hoe hadden zij ook kunnen reageren? Zou jij er iets van durven zeggen? Had Fransje ook op een andere manier kunnen reageren of zich anders kunnen gedragen? Worden mensen in een rolstoel anders behandeld, denk je?

Fragment 3
Pagina 177

'Ziedaar wat er gebeurt wanneer er op een dag iemand langskomt die je aanbiedt om je wereld een keer of tienduizend te vergroten: paniek. Joe bood mij competitie aan. Ik, de man van buiten mededinging die zichzelf ongeschikt had geacht voor deelname aan de strijd, die zichzelf buiten de ring had geplaatst als waarnemer en commentator, werd gevraagd om armpje te drukken. Ze zouden naar me kijken, me beoordelen en uitjouwen of aanmoedigen. Wat Joe deed was niet minder dan mij een plaats in de

Fragment 3
Pagina 177

wereld aanbieden, een bewegingsvrijheid die ik niet kon overzien. Het was verschrikkelijk. Dus ik zei nee. Ik zei niet zozeer nee, ik klapte volkomen dicht. Alles moest blijven zoals het was, want zoals het was, was het goed. Als het niet goed was zou het wel anders zijn.'

Verdiepende vragen

Welk beeld krijg je van Fransje als je deze passage leest? Vind je Fransjes reactie passend bij zijn woonplaats? Heb je het idee dat de mensen in Lomark houden van vernieuwing? Kun je hier een voorbeeld van geven uit het boek? Snap je Fransjes angst?

Fragment 4
Pagina 189

'Mij becroop een lange, koude rilling. De briketten waren netjes gestapeld, alsof ze bedoeld waren om een isolerende muur te vormen. Pa had al die tijd nauwelijks één briket verkocht maar mij onophoudelijk betaald voor almaar meer. "Ze vreten die dingen Fransje", en de prijs voor zijn falende handelsinstinct was mijn wekelijkse loon geweest – godverdomme om mij een gevoel van eigenwaarde te bezorgen of weet ik veel wat die twee voor mij hadden uitgedacht. Pa kuchte als een motor bij koud weer. Dat was het afschuwelijkst van alles, dat hij net zo verlegen met de situatie was als ik. [...] Pa was stil van ontredde, ik zag mijn eigen schaamte weerspiegeld in zijn ogen, en zo stonden we elkaar aan te gapen in die Spiegelzaal van Pijnlijkheden.'

Verdiepende vragen

Wat vind je ervan dat Fransjes vader gelogen heeft? Soms spreekt men over 'een leugentje om bestwil', is dit zo'n leugen volgens jou? Zijn er wel 'leugens om bestwil', of moet je gewoon niet liegen? Wat zouden voor ouders redenen kunnen zijn om te liegen tegen hun kind?

Fragment 5
Pagina 207

'Een van beide scheidsrechters ging vragen waar hij bleef. Bravo wees naar mij en gesticuleerde. Ik begreep het, hij wilde het niet tegen mij opnemen. Niet tegen een stoelganger, zoals voetballers niet willen spelen tegen een meisjesteam. [...] Na enig soebatten kwam Bravo naar de tafel. Hij keek me niet aan, ging zitten en plantte zijn elleboog in de box. Ik deed hetzelfde en pakte zijn hand. Een bange hand, en een golf van teleurstelling overviel me: ik zat tegenover een man die het spel vanwege zijn tegenstander niet meer serieus nam. Het was pijnlijk en beledigend. Ik had op vele tegenslagen gerekend maar niet op deze.'

Verdiepende vragen

Snap je Fransjes tegenstander of had hij dit beter anders kunnen aanpakken? Kan je tegenstander bepalend zijn voor hoe je een wedstrijd speelt: dat je je inhoudt, niet speelt of juist harder je best doet? Kun je andere redenen bedenken waarom je je zou inhouden vanwege je tegenstander? Heb jij je weleens ingehouden vanwege je tegenstander?

Fragment 6 en 7
Pagina 233/234

'Ik zat rechtop in bed, bestormd door beelden van Joe en PJ die een wereld waren binnen gegaan waar ze mij niet meer nodig hadden. Aan een eenpersoonsbed hadden ze genoeg. Dat ik alleen op een tweepersoonsbed lag verdikte het gif. Ik had het zelf veroorzaakt, ik had haar meegevraagd, uit ijdelheid, omdat ik wilde dat ze me zou bewonderen. Voor haar had ik het toernooi gewonnen – en Joe nam de hoofdprijs. Het hete beest van jaloezie vrat in mijn innerlijk. Hij wist wat ik voor haar voelde, hoe kon hij het niet weten! Dit maakte hem technisch gesproken een verrader. Joe Verrader. Onze verwantschap, mijn altijdurende overgave aan hem: betekenisloos. De ramp had niet groter kunnen zijn, dit was een crisis waarvan de gevolgen niet waren te overzien. Ik zou worden teruggeworpen in de diepste eenzaamheid. Nooit meer worstelen. PJ nooit meer zien, Joe niet, hen voor de rest van mijn leven mijden als de pest. Er nooit een woord over loslaten maar in hooghartige verbittering opbranden aan mezelf.'

Pagina 236

'Mijn vriend en mijn gedroomde geliefde hadden de driehoek verbroken, de drie die de basis was van elke constructie. Ik was losgeraakt van de nieuwe verbinding, een zwevende punt in de duisternis. [...] Maar hoe kon ik Joe en PJ uit mijn bestaan verwijderen? Ze waren de enigen met wie ik verwantschap voelde. Ik stond voor een wezenlijk moment van volwassenwording: de capitulatie. Het kostte grote wilskracht om met Joe om te gaan alsof er niets aan de hand was. [...] Joe heeft denk ik nooit iets gemerkt van de koude diepte tussen ons. Ik twijfel eraan of hij ooit geweten heeft dat ik van PJ hield, dat ik haar begeerde sinds haar eerste dag in Lomark. Hij was nooit erg gevoelig over het domein van de liefde. Hij vertelde vrijuit.'

Verdiepende vragen (beide fragmenten)

Zie jij Joe ook als een verrader of heb je een ander beeld van hem? Mag je daten met iemand die je vriend(in) ook leuk vindt? Snap je dat iemand hierom de vriendschap zou verbreken? In wat voor situaties kun je iemand nog meer tegelijkertijd haten en als vriend willen? Later doet Fransje precies hetzelfde met PJ, hij gaat met haar naar bed terwijl PJ met Joe is. Wat vind je daarvan? En wat vind je van PJ's gedrag hierin?

Fragment 8
Pagina 269/270

'Ze keek vlug naar de ingang en toen weer naar het paspoort. Toen sloeg ze het open; ik snoof in protest, ik begreep precies wat ze daar deed: ze las Joe's echte naam. Dus zelfs zij had die niet geweten! Maar dat was verboden, niemand mocht dat! Ze keek bevreemd naar het heftige schudden van mijn hoofd. 'Ben jij niet nieuwsgierig dan?' Natuurlijk was ik nieuwsgierig, daar ging het niet om. Kutkreng, leg neer! Maar haar ogen gleden al over de identiteitspagina. Ze trok haar wenkbrauwen op en glimlachte. Toen draaide ze het opengeslagen paspoort naar mij toe, ik zag Joe's foto in een flits voor ik mijn ogen sloot. Ik mocht het niet zien. Alles kraaide alarm in het donker, ze had het recht niet, het was heiligschennis, niemand mocht zich zijn ware naam stiekem toe-eigenen, het was zijn enige geheim. Ik deed mijn ogen open toen ik dacht dat ze het begrepen zou hebben, maar op twintig centimeter voor mijn neus bungelde nog altijd Joe's identiteitspagina. Ze zocht een medeplichtige, ze lokte me haar verdorven universum in waar Metz voor had gewaarschuwd, o godverdomme, hoe kon ik haar niet ter wille zijn? Ik stelde scherp op het paspoort voor me. [...] O Joe, het spijt me het spijt me.'

Verdiepende vragen

Wat voor beeld krijg je van PJ in dit fragment? En van Fransje? Wat vind je van hun gedrag? Is Fransje net zo 'schuldig' als PJ, of is een van de twee 'schuldiger'? Of is er geen schuldige? Heb jij weleens een geheim ontdekt dat je eigenlijk niet mocht weten? Zou jij aan Joe opbiechten dat je zijn echte naam wist of zou je het geheimhouden?